نرخ تسعیر ارز خوراک پتروشیمی‌ها تغییر کرد

افزایش سودآوری صنایع پتروشیمی با تصمیم اخیر ارزی دولت

بعد از اینکه هیأت وزیران اقدام به یکسان‌سازی نرخ ارز در مبنای محاسبه قیمت انواع خوراک گاز و مایع شرکت‌های پتروشیمی و پالایشگاهی و در ادامه محصولات این صنایع در بورس کالا کرد، سه انجمن بزرگ تولیدی کشور، انجمن کارفرمایان صنعت سیمان، انجمن صنفی کارفرمایان صنعت پتروشیمی و انجمن صنفی کارفرمایی صنعت پالایش نفت، از این اقدام دولت حمایت کردند. در همین رابطه کارشناسان اقتصادی این سیاست جدید دولت را یک گام رو به جلو در جهت ایجاد شفافیت و واقعی کردن قیمت‌ها برشمردند که در نهایت موجب فاصله گرفتن از قیمت‌گذاری دستوری و به رسمیت شناختن مکانیسم بازار مبتنی بر عرضه و تقاضاست.

گزارش

رامین بیات
روزنامه‌نگار

تصمیم جدید دولت به این معناست که عملاً ارز ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی در حوزه نرخ خوراک و گاز مصرفی صنایع حذف و نرخ مبادله‌ای که اکنون ۳۷ هزار و ۵۰۰ تومان است، جایگزین آن می‌شود. هرچند نرخ ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومان، قیمت پایه محصولات در بورس کالا بود و در اکثر مواقع در سایه رقابت به نرخ‌های نزدیک به ارز مبادله‌ای معاملات انجام می‌شد، اما همواره این امکان وجود داشت که با مکانیسم قیمت‌گذاری دستوری نرخ‌های رانتی در معاملات اعمال شوند و شرکت‌های تولیدکننده از قیمت‌های واقعی محصولات خود نفعی نبرند. با تصمیم شفاف و جدید ارزی بانک مرکزی و ابلاغ آن به وزارت نفت محاسبات ریالی قیمت کالاها از ارز ترجیحی ۲۸ هزار و ۵۰۰ تومانی به ارز مبادله‌ای تغییر می‌یابد که می‌توان این خبر را مسئله‌ای مثبت برای صنایع، تولیدکنندگان و اقتصاد کشور دانست.

۸ تأثیر مثبت تصمیم ارزی دولت

نخست اینکه پتانسیل استفاده از رانت در مبادلات کالایی به‌طور کلی از بین خواهد رفت. دوم منابع درآمدی شرکت‌های تولیدی و صنعتی تقویت شده و منابع حاصله به سمت تولید روانه شده و نصیب رانت‌خواران نخواهد شد. سوم پیش‌بینی‌پذیر بودن در اقتصاد کشور محقق شده و سرمایه‌گذاران قادر به تعیین نرخ بازگشت سرمایه‌گذاری خود خواهند شد و عملاً این موضوع به توسعه سرمایه‌گذاری منجر می‌شود. چهارم اینکه با این تصمیم افزایش درآمد شرکت‌های تولیدی منجر به رشد تولید و افزایش عرضه کالاها خواهد شد و از این طریق در بازه زمانی معقولی شاهد تعادل در بازار خواهیم بود. در وهله پنجم در سایه حذف امکان خرید رانتی کالاها، تقاضای کاذب از بین می‌رود. در وهله ششم با سودآور شدن اکثر صنایع شاهد رشد سرمایه‌گذاری و ایجاد واحدهای جدید و تداوم روند تولید کالاها و تأمین تقاضای کل برای کالاها در کشور خواهیم بود. در وهله هفتم این تصمیم منجر به بهبود معاملات ثانویه سهام در بازار سرمایه و افزایش حجم معاملات خواهد شد که عملاً نشانه حمایت دولت از سهام‌داران و رونق بازار سرمایه است. دست آخر نیز سیاست‌گذار کلان اقتصادی کشور با بهره‌مندی از حاکمیت منطق در بازار می‌تواند به رصد دقیق معاملات پرداخته و با اتخاذ تصمیمات صحیح از ناترازی معاملات جلوگیری کند.

تأثیر بر عملکرد شرکت‌های پتروشیمی

در این زمینه اگر نگاهی به بازار سهام داشته باشیم، متوجه می‌شویم که هسته اصلی بازار سرمایه، شرکت‌های کامودیتی محور هستند و سودآوری این شرکت‌ها مستقیماً تحت‌تأثیر نرخ ارز است. بر این اساس زمانی که نرخ تسعیر افزایش پیدا کند و خوراک با نرخ متعادل‌تری در اختیار صنایع پتروشیمی و پالایشی قرار بگیرد، این موضوع بر کلیت بازار سرمایه تأثیرگذار خواهد بود. از سویی پتروشیمی‌ها از مهم‌ترین صنایع ارزآور کشور هستند و تغییر نرخ تسعیر ارز از این منظر به نفع اقتصاد کشور است. همچنین اگر قصد کنترل تورم را داریم، باید مشوق فعالیت‌های تولیدی باشیم، بخصوص در حوزه پتروشیمی و پالایشگاهی که به جرأت می‌توان گفت نقطه قوت اقتصاد کشور محسوب می‌شوند. در این راستا مصوبه اخیر گامی است که می‌تواند شعار سال را محقق سازد.

این درحالی‌است که با افزایش سودآوری شرکت‌های پتروپالایشی، سهم دولت نیز از مالیات دریافتی این شرکت‌ها افزایش خواهد یافت. میزان تولید، صادرات و عرضه رشد می‌کند و شرایط باثباتی در بازارها حاکم می‌شود. از سویی تجربه قیمت‌گذاری دستوری در دولت‌های گذشته نشان داد که این سیاست در هیچ دورانی منجر به مهار تورم نشده و بهترین راهکار بهینه و اقتصادی، کشف قیمت کالاها در رقابت و شفافیت حداکثری است که منافع این رویه بدون‌شک به کلیت اقتصاد، تولید و جامعه برمی‌گردد. خوشبختانه این رویکرد در دولت سیزدهم وجود دارد و سیاست‌گذار به دنبال حاکم ساختن رویه شفافیت و حذف رانت با کنار گذاشتن قیمت‌گذاری دستوری در همه صنایع کشور است.

تعادل محصولات پتروشیمی در بورس کالا

تغییر نرخ تسعیر ارز در قیمت‌های پایه محصولات کامودیتی می‌تواند در کاهش تقاضای کاذب و پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد این صنایع مؤثر باشد. این درحالی‌است که در بورس کالا برخی کارشناسان اقتصادی پیشنهاد می‌کنند که می‌توان زمینه افزایش عرضه و تقویت فروش اعتباری را فراهم کرد تا در نهایت قیمت تمام شده برای تولیدکننده متعادل شود و شاهد رونق تولید باشیم. همچنین در برخی گریدهای محصولات پتروشیمی که تقاضای کاذب وجود داشت، با توجه به شرایط جدید، این انتظار وجود دارد که تقاضای کل در بورس کالا تعدیل شده و این افت تقاضا به‌خاطر حذف اختلاف قیمتی رقم می‌خورد.

از سویی باید به این نکته توجه داشت که تا پیش از این تصمیم در صنایع بالادستی به واسطه نرخ ثابت انواع خوراک و رقابت در فروش محصول و رشد قیمت‌هایی که در بورس کالا کشف می‌شد، عملاً شاهد سودآوری مطلوب صنایع پتروشیمی بودیم. با رویکرد جدید بانک مرکزی سودآوری در صنایع پایین‌دستی نیز بهبود می‌یابد، ضمن اینکه سودآوری صنایع پتروشیمی حفظ شده و با افزایش نیز روبه‌رو خواهد شد.

در مجموع می‌توان گفت، با تصمیمات اقتصادی اخیر دولت عملاً اقتصاد کشور به سوی شفافیت حداکثری حرکت می‌کند. مسئله‌ای که در دولت‌های گذشته مورد توجه قرار نمی‌گرفت، اما از زمان روی کار آمدن دولت سیزدهم تاکنون، این مسیر طی شده و روزبه‌روز به شفافیت اقتصادی کشور افزوده شده است. قدر مسلم در ادامه نیز این راه ادامه پیدا خواهد کرد. مسیری که فعالان اقتصادی و تولیدکنندگان کشور، سال‌ها بود خواستار پیمودن آن بودند و طی دو سال اخیر با همت دولت سیزدهم محقق شده است.

پیش‌بینی بازار سرمایه با تغییر نرخ خوراک پتروشیمی‌ها

گفت‌وگو

بانک مرکزی در قبال جدیدترین تصمیم ارزی دولت به وزارت نفت اعلام کرده است: «در خصوص نرخ تسعیر ارز محاسبه قیمت خوراک و محصولات شرکت‌های پالایش نفت و پتروشیمی، ترتیبی اتخاذ شود تا نرخ فروش حواله مرکز مبادله ارز و طلای ایران مبنای نرخ تسعیر قیمت خوراک و قیمت پایه بورس کالا قرار گیرد.» بر مبنای این ابلاغیه بانک مرکزی، نرخ خوراک پتروشیمی‌ها بر اساس دلار مرکز مبادله محاسبه خواهد شد، که در حال حاضر در محدوده ۳۷ هزار تومانی قرار دارد. این موضوع، به گفته کارشناسان در نهایت باعث افزایش سودآوری صنایع بورسی از جمله پتروشیمی‌ها می‌شود. از طرف دیگر دولت با این تصمیم نشان داد که به سمت حذف قیمت‌گذاری دستوری در حرکت است. در این رابطه فردین آقابزرگی، کارشناس اقتصادی در گفت‌وگو با «آتیه‌نو» به بررسی سیاست جدید دولت در قبال شرکت‌های پتروشیمی پرداخته‌است.

تغییر نرخ تسعیر ارز خوراک پتروشیمی‌ها چه تأثیری در افزایش سودآوری صنایع پتروشیمی حاضر در بازار سرمایه خواهد گذاشت؟

افزایش نرخ تسعیر ارز، بر اساس ابلاغیه اخیری که از سوی بانک مرکزی مطرح شد، گامی درست از سوی دولت است. در این راستا، سود صنایع مختلف از جمله پتروشیمی‌ها به مرور افزایش پیدا می‌کند و با فروش رقابتی محصولات در بورس کالا، حاشیه سود شرکت‌ها نیز به‌صورت پایدار در مسیر رشد قرار می‌گیرد که این مسئله از اهمیت بسزایی برخوردار است. همچنین رانت‌هایی که ناشی از فاصله بین نرخ ارز نیمایی و آزاد وجود دارد از بین خواهد رفت.

با کنار رفتن ارز ۲۸هزار و ۵۰۰ تومانی و جایگزینی دلار ۳۷ هزار تومانی، پتروشیمی‌ها باید خوراک را گران‌تر بخرند. چگونه با این شرایط سود آن‌ها حفظ و بیشتر می‌شود؟

نکته مهم این است که دولت با این کار عملاً اعلام می‌کند مکانیسم بازار را قبول دارد و این یک اصل مهم است که در اقتصاد کشور وجود دارد و حال نیز دولت به آن توجه می‌کند. زمانی که نرخ خوراک به این شکل تعیین می‌شود، طبیعتاً محصولات پتروشیمی‌ها که در بورس کالا نیز عرضه می‌شود، به‌صورت رقابتی تعیین می‌شود که این موضوع، قیمت‌گذاری را رقابتی‌تر می‌کند. این مسئله در نهایت باعث می‌شود محصولات پتروشیمی با قیمت واقعی فروخته شود که نتیجه آن نیز این است که پتروشیمی‌ها در بلندمدت سوددهی خود را حفظ کنند. این موضوع یک امر مهم است، چراکه پتروشیمی‌ها علاوه بر اینکه بازار داخل را تأمین می‌کنند، به امر صادرات نیز می‌پردازند. در وضعیت جدید و با تکیه بر حفظ و ارتقای سودآوری پتروشیمی‌ها آن‌ها با ثبات بیشتری به فعالیت خود ادامه خواهند داد.

با این اوصاف خرید سهام پتروشیمی‌ها در بلندمدت، می‌تواند برای سرمایه‌گذاران بسیار مناسب باشد.

قطعاً با دیدگاه بلندمدت با توجه به پتانسیلی که شرکت‌های پتروشیمی از آن برخوردارند، سرمایه‌گذاری در این صنعت می‌تواند مناسب باشد، اما باید دیدگاه سرمایه‌گذاری افراد با روحیه و میزان سرمایه‌ای که در اختیار دارند، همخوانی داشته باشد. از سویی باید به این نکته توجه داشت که نوسانات قیمتی نیز جزء لاینفک بازار سهام محسوب می‌شود. افرادی که بر اساس دیدگاه بلندمدت اقدام به خرید سهام می‌کنند، باید به نوسان‌های قیمتی که به‌صورت مقطعی رخ می‌دهد، خیلی نگاه نداشته باشند، زیرا در نهایت این سودآوری شرکت‌هاست که می‌تواند بازدهی افراد را تحقق بخشد که این موضوع در بلندمدت رخ خواهد داد.

با توجه به این توضیحات، وضعیت بازار سرمایه تا پایان سال را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در خصوص پیش‌بینی وضعیت بازار بورس تا پایان سال ۱۴۰۲ من معتقدم، این حرکت بر اساس سه دلیل مشخص رو به رشد خواهد بود و حتی انتظار بر این است شاخص کل تا آستانه ۳ تا ۳,۵ میلیون واحد رشد کند. در وهله اول فاصله نرخ ارز در بازار آزاد و ارز دولتی، پتانسیلی است که به مرور زمان، درآمد حاصل از فروش شرکت‌ها، سود عملیات و سود ویژه شرکت‌ها را افزایش خواهد داد. تجربه گذشته در سنوات قبل نشان داده که این فاصله به مرور زمان پوشش پیدا خواهد کرد و حرکت از سمت ارز دولتی به ارز آزاد به‌تدریج اتفاق می‌افتد. برعکس این اتفاق را در ۳۰ تا ۴۰ سال گذشته مشاهده نکرده‌ایم. دلیل دوم، مقایسه سطح ارزندگی بازارهای مختلف از جمله بازار خودرو، مسکن، ارز و طلا با بازار سرمایه است. در حال حاضر بازار سهام زیر ارزش ذاتی خود معامله می‌شود، در حالی که بازارهایی مانند مسکن و خودرو دارای حباب هستند. بنابراین سطح ارزندگی بازارها و تصمیمی که سرمایه‌گذار می‌گیرد، طبیعتاً این خواهد بود که به جای سرمایه‌گذاری در بازاری مانند خودرو و مسکن که جای رشد ندارد و به نوعی سرمایه‌گذاری در آن دارای توجیه نیست، در بازار سهام سرمایه‌گذاری کند. بنابراین فضای بازار سرمایه با ورود نقدینگی روبه‌رو خواهد بود. حتی اگر در مقاطع کوتاه شاهد این باشیم که نوساناتی پیدا شود و خروج نقدینگی اتفاق بیفتد، اما برآیند در یک بازه کوتاه‌مدت شش ماه تا یک سال به سمت رشد میل پیدا خواهد کرد. دلیل سوم اینکه تجربه و آمار گذشته و به اثبات رسیده بازار سرمایه از حیث بازدهی نشان داده که در بازه‌های ۱۰ تا ۲۰ ساله همواره این بازار یکی از پیشروترین بازدهی‌ها را در بازارها داشته است. بخصوص آنکه یک امتیاز ویژه و مناسب دیگر بورس و بازار سرمایه، ضریب نقدشوندگی بالاست. برخلاف بازار مسکن که یکی از معایب آن، عدم نقدشوندگی مناسب است. به همین دلیل پیش‌بینی می‌کنم که روند رشد شاخص کل تا آستانه ۳ تا ۳,۵ میلیون واحد منطقی خواهد بود.

در این وضعیت سرمایه‌گذاری، مردم چه نکاتی را باید در خرید سهام مدنظر قرار دهند؟

با توجه به سوابق تاریخی بورس، سرمایه‌گذاران به شرط انتخاب سهام مناسب، بنیادی و دارای سود مناسب می‌توانند بسیار امیدوار باشند که به بازدهی مناسبی دست پیدا کنند. در این زمینه شرکت‌هایی که پتانسیل‌های بالایی داشته و بر اساس ارزش دارایی و طرح‌های توسعه‌ای که در آینده ممکن است به سودآوری برسند، اگر در سبد سهام سرمایه‌گذاران قرار بگیرند، بدون شک ریسک سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهند. بنابراین اتکا به سودآوری در درجه اول، انتخاب پرتفوی مناسب در صنایع و شرکت‌های متنوع در درجه دوم و استمرار و پایداری در امر سرمایه‌گذاری در وهله آخر، روند سرمایه‌گذاری در بورس را برای افراد مختلف در وضعیت مناسبی قرار می‌دهد.

یادداشت

مزایای حرکت به سمت ارز تک‌نرخی

محمد لاهوتی
رئیس کنفدراسیون صادرات ایران

چندنرخی بودن ارز در کشور و فاصله چشمگیر ارز نیمایی با نرخ ارز آزاد، سرمنشأ بسیاری از مشکلات بوده است که تصمیم ارزی بانک مرکزی می‌تواند به حذف رانت و افزایش شفافیت در اقتصاد کمک کند. این درحالی‌است که نرخ تسعیر ارز یکی از موضوعات چالش‌برانگیزی بود که از سال ۹۷ به بعد در حوزه قیمت‌گذاری خوراک پتروشیمی‌ها و کالاهای دیگر نظیر فولادی‌ها و برخی معدنی‌ها وجود داشت. آنچه مسلم است با حرکت به سمت یکسان‌سازی ارز به شفاف‌سازی و حذف رانت‌های موجود کمک می‌شود، تا هم رقابت سالم‌تر باشد و هم دستاوردهایی که مدنظر دولت است، محقق شود. از سویی موضوع چندنرخی بودن ارز در کشور به این موضوعات دامن می‌زند. نرخ ارز نیمایی با توجه به فاصله چشمگیری که با نرخ ارز آزاد دارد باعث بسیاری از این مشکلات شده است. باید توجه داشت ارزی که از صادرکننده دریافت می‌شود و در اختیار واردکننده قرار می‌گیرد با چه مکانیسمی قابل رصد و بررسی است که مواد وارداتی با ارز ارزان‌تر نسبت به بازار آزاد که ۲۰ درصد تفاوت دارد به دست مصرف‌کننده نهایی برسد و بر سر سفره مردم بیاید. بنابراین تمامی این مشکلات ناشی از خلق چندین نرخ متفاوت برای ارز است و اگر بانک مرکزی اقداماتی در جهت نزدیک‌تر کردن نرخ ارز نیمایی و نرخ ارز آزاد انجام دهد و فاصله آن‌ها به گونه‌ای نباشد که ایجاد مشکل کند، آن زمان است که بسیاری از موانع موجود در اقتصاد کشور از سر راه برداشته می‌شود.

اینکه ارز را از صادرکننده ارزان خریده و در اختیار واردکننده قرار دهیم و واردکننده بدون هیچ‌گونه نظارتی کالا را وارد و با قیمت بالاتر به مصرف‌کننده برساند، عملاً یارانه‌ای است که از صادرکننده اخذ و به واردکننده و واردات کشور داده می‌شود و سودی برای مصرف‌کننده نهایی ندارد. این مسئله با سیاست‌های کلان کشور در تضاد است و باید حمایت از صادرات و مدیریت واردات در دستور کار قرار گیرد. زمانی که نرخ ارز صادراتی، غیرواقعی و با فاصله چشمگیر از بازار ارز آزاد و به‌صورت دستوری تعیین می‌شود، فارغ از اینکه عرضه‌کننده این ارز پتروشیمی‌ها یا سایرین باشند و در اختیار واردکنندگان قرار می‌گیرد، تقاضای کاذب جهت واردات به دلیل ارزان بودن نرخ ارز وارداتی ایجاد می‌کند. این موضوع با سیاست‌های کلان اقتصادی دولت سیزدهم مبتنی بر حمایت از صادرات و کاهش واردات هماهنگی ندارد، اما این تصمیم بانک مرکزی با سیاست‌های اقتصادی دولت هماهنگ است. از سویی در سال‌های اخیر شاهد بودیم زمانی که نرخ ارز نیمایی از ارز آزاد فاصله می‌گیرد، ۴۰ تا ۵۰ میلیارد دلار ثبت سفارش در صف قرار می‌گیرد. گرچه این اعداد و ارقام ممکن است محقق نشود، اما نشان‌دهنده این است که چگونه جذابیت واردات نسبت به صادرات افزایش یافته و در مقابل، صادرات یارانه‌ای را به واردات پرداخت می‌کند. این درحالی‌است که اگر فاصله نرخ ارز آزاد و نیمایی با سیاست‌های بانک مرکزی نزدیک و مشکلات رفع تعهد ارزی مرتفع شود، مشکلات صادرکنندگان نیز حل شده و اقتصاد از این رویه سود می‌برد. بنابراین تصمیم بانک مرکزی در رابطه با تغییر تسعیر نرخ ارز یک گام مهم در راستای تک‌نرخی کردن ارز است و اهمیت بسزایی دارد. از سویی این موضوع می‌تواند یک قدم بسیار مهم در جهت حمایت از صادرات نیز قلمداد شود. همواره بسیاری از کارشناسان اقتصادی، بر کاهش فاصله نرخ ارز بازار آزاد و نیمایی تأکید کرده‌اند؛ حالا که بانک مرکزی در این جهت حرکت کرده، باید این مسئله را به فال نیک گرفت.